

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Универзитет у Београду
Факултет политичких наука

На седници Наставно-научног већа одржаној 17. 09. 2020. године, именована је комисија за преглед и оцену подобности докторске дисертације за јавну одбрану кандидата Младена Стојадиновића под насловом *Космополитски модел спречавања сукоба глобалних размера*, у саставу:

Проф. Др. Јован Бабић, редовни професор
Филозофски факултет, Универзитет у Београду
проф. др Немања Џуверовић, ванредни професор
Факултет политичких наука, Универзитет у Београду
проф. др Радмила Накарада (ментор), редовни професор у пензији
Факултет политичких наука, Универзитет у Београду

Након прегледа рада комисија подноси Наставно-научном већу Факултета политичких наука, Универзитета у Београду следећи

ИЗВЕШТАЈ О ПРЕГЛЕДУ И ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Кандидат Младен Стојадиновић рођен је 13. 01. 1986. у Ћуприји. Гимназију је завршио у Параћину где је 2005. проглашен за Ђака генерације. Универзитет у Београду - Факултет политичких наука, смер Међународне студије, уписао је 2005. године, а дипломирао 2009. године са просечном оценом 9.74 (Наслов дипломског рада је „Сагласност норми космополитског права са начелом хуманитарне интервенције“). Након завршених основних академских, кандидат је 2009. године уписао мастер академске студије (смер Међународне студије, модул Студије мира), такође на Универзитету у Београду - Факултету политичких наука, које је завршио 2011. године са извршним успехом тј. просечном оценом 10 (наслов мастер тезе: *Теорије решавања сукоба Џона Бартона и Едварда Азара – Људске потребе и мир*). По добијању звања мастер политиколог - међународне студије, кандидат је 2015. године кандидат је на истом факултету уписао Докторске академске студије политикологије – смер међународне и европске студије, положио све испите са просечном оценом 10 и 2018. године пријавио

докторску тезу под насловом *Космополитски модел спречавања сукоба глобалних размера*.

Од 2013. године М. Стојадиновић је запослен у Министарству одбране Републике Србије (Управа за међународну војну сарадњу). Као службеник МО учествовао је, индивидуално или у саставу делегације Републике Србије, у већем броју међународних и домаћих конференција, семинара и скупова у области политике одбране и међународне војне сарадње. За свој досадашњи рад награђен је спомен-медаљом за изузетне резултате у војној служби (2020).

Поред израде мастер тезе, кандидат је објавио десет научних радова у домаћим часописима и зборницима и учествовао је у више истраживачких пројеката у оквиру Центра за студије мира. За ову прилику ћемо приказати мастер рад и два чланка: „Појам, значај и функције инфраструктуре за мир – Зашто је неопходан (не)институционални ослонац трансформације сукоба“ објављен у часопису *Међународна политика*, бр. 1151, септембра 2013. Београд, стр. 135-150, категорије **M52**; „Оживљени универзализам – Космополитизам заснован на потребама као темељ глобалне демократије“ објављен је на енглеском језику (у оригиналу - *Universalism Revived: Needs-Based Cosmopolitanism as a Foundation of Global Democracy*), у часопису *Facta Universitatis: Series Philosophy, Sociology, Psychology and History*, Volume 13, No 2, 2014, Niš, pp. 77-93 тада категорије **M53**.

а) Мастер рад:

Мастер рад Младена Стојадиновића под насловом *Теорије решавања сукоба Џона Бартона и Едварда Азара – Људске потреб и мир* у најширем смислу имао је за циљ да подробније размотри однос између задовољавања људских потреба и мира како би се допринело успешнијем решавању сукоба и успостављања одрживог мира. Да би се сложено истраживачко поље ограничило и конкретизовало, аутор се усредсредео на критички приказ теорија решавања сукоба Џона Бартона и Едварда Азара, с обзиром на централно место које они дају људским потребама.

У првом поглављу, аутор је разматрао појам потребе, одређујући га као недостатак који омета здраво људско функционисање. Централни део поглавља се бави различитим схватањима основних људских потреба. У том смислу, М. Стојадиновић даје преглед листе потреба, критеријума њихових подела код истакнутих теоретичара (Ј. Галтунг, М.

Неф, Е. Фром, К. Маркс, Х. Маркузе) како би осветлио њихове међусобе (не)сагласности. Посебно потпоглавље је посветио Абрахаму Маслоу, чија психолошка теорија потреба и мотивације, а пре свега одбацивање агресивности као урођене људске особине, представља темељни допринос Бартоновом и Азаровом бављењу сукобима.

У другом поглављу М. Стојадиновић, се бавио теоријама решавања сукоба. Аутор је дао оквирне дефиниције сукоба и њиховог решавања и изложио сличности и разлике између решавања сукоба и његове трансформације. На основу јасних критеријума аутор разликује у оквиру теорија решавања сукоба, теорије засноване на моћи, на правима и на потребама. Свако од наведених теоријских полазишта кандидат је критички анализирао, с тим што је највећу пажњу посветио теоријама које су засноване на потребама. М. Стојадиновић је указао да оне инсистирају на ненасилном решавању сукоба и стављају нагласак на нужност прилагођавања правних, политичких, економских и других структура потребама људи.

Следеће поглавље се детаљно бави теоријом Џона Бартона која, по мишљењу Стојадиновића, на најбољи начин сједињује теорију потреба и науку о сукобима. Аутор указује да Бартон, када је реч о сукобима, сматра да је њих нужно посматрати као заједнички проблем укључених страна; он даје примат ненасиљу и сматра да је неопходно уживети се у позицију својих противника. Аутор расправља и о Бартоновом схватању дубоко укорених сукоба код којих принудне мере нису од помоћи, с обзиром на то да се они тичу незадовољених потреба. Објашњење *провенције* једне од кључних Бартонових идеја, такође је добило своје место у овом делу излагања. Међутим, сагласно свом предмету, М. Стојадиновић посебну пажњу посвећује улози људских потреба (потреба за опстанком, безбедношћу, идентитетом и аутономијом) у Бартоновој теорији.

Поглавље посвећено Е. Азару, М. Стојадиновић започиње разматрањем појма и карактеристика дуготрајних друштвених сукоба, чија суштина је борба друштвених група око основних потреба. Нешто детаљније описује предуслове за настанак дуготрајних сукоба (незадовољство група, осујећивање задовољења потреба, карактер власти, међународни утицаји) и излаже Азарове препоруке за њихово решавање које наглашавају задовољење потреба, дипломатију другог колосека и ненасилну друштвену промену. У склопу опсежног излагања Азарове теорије, аутор се осврће на његово инсистирање на

групи уместо на држави као нивоу анализе, на његову класификацију потреба, значај који придаје наслеђу колонијализма и улози дијаспоре.

Критике које се могу упутити Бартону и Азару, као и теоријама потреба у решавању сукоба уопште, предмет су ауторове анализа у наредном поглављу мастер рада. Сагласно томе, аутор зналачки излаже критике Колијера, Рајманове, аргументе постмодерниста, теоретичара културе, Блека и Авруха али и релевантна становишта Хане Арент, класичних либерала, као и појединих теоретичара развоја, указујући на њихове домете и границе.

У Закључку М. Стојадиновић јасније оцртава однос између људских потреба и мира као и допринос Бартона и Азара теоријама решавања сукоба које полазе од људских потреба. Аутор закључује да без задовољења људских потреба нема ни правог решења сукоба, односно спречавањл насиља, било оно директно или структурално. Из тих разлога аутор још једном наглашава еманципаторски потенцијал појма потребе и могуће синергијско дејство са приступом заснованим на правима.

б) У чланку „Појам, значај и функције инфраструктуре за мир – Зашто је неопходан (не)институционални ослонац трансформације сукоба“ **(M52)**, кандидат излаже дефиницију „мировне инфраструктуре“ или „инфраструктуре за мир“, полазећи од предлога датих у серији приручника Бергхоф фондације као и у радовима холандског аутора Ван Тонгерена. У чланку се наглашава значај институција чија је основна намена изградња мира, са посебним освртом на мировне савете и министарства за мир. Такође, износе се подаци о државама које су почеле да уграђују елементе „мировне инфраструктуре“ у своје политичке системе, попут Непала и Костарике. Поред институционалне димензије, у тексту се указује и на неинституционалне елементе „инфраструктуре“, у виду правила, обуке, законског оквира, буџета и својеврсног етичког кода. Као авангарда свеобухватног приступа утемељеног на „мировој инфраструктури“ идентификује се афрички континент, где су програми UNESCO и UNDP, у синергији са националним напорима Гане, Кеније, и Тогоа допринели да се поменути приступ афирмише. У наставку, чланак садржи поређење чинилаца „ратне инфраструктуре“ (институције и праксе намењене употреби силе, са посебним нагласком на војно-индустријском комплексу) са „мировном инфраструктуром“. Из тог поређења јасно је

видљива нормативна усмереност и заговарање вредности на којима почивају мировне студије. Уједно, у раду се предочавају и недостаци концепта „мировне инфраструктуре“, као што су немогућност самосталног решавања дубинских узрока сукоба, мањак инклузивности или тешкоће у практичној примени. И поред тих недостатака, аутор закључује да је приступ заснован на поменутом појму користан, и да је кадар да преусмери фокус мировних студија са оперативног мировног рада на стварање структуралних предуслова за ненасилну акцију.

в) У члану „Оживљени универзализам – Космополитизам заснован на потребама као темељ глобалне демократије“ (M53) кандидат излаже посебну врсту космополитизма, ону утемељену на појму људских потреба. Сагласно томе, аутор се прво кратко осврће на појам потребе, а затим је изложи аргументацију према којој универзализам потреба у потпуности одговара идеји космополитизма. Универзализам као праксу истовремено брани од критичара из комунитаристичког и постструктуралистичког табора. Поред тога, аутор врши упоређивање људских потреба и људских права, а предност даје потребама с обзиром на то да се дискурс људских права често злоупотребљава. Задовољење материјалних потреба разматра паралелно са питањем глобалне правде, уз коришћење налаза Бранка Милановића, као и радова Амартје Сена и Марте Нусбаум. Посебан део чланка се бави скицирањем препорука истраживачима за успостављање оквирне теорије космополитизма заснованог на људским потребама. Када је демократија у питању, аутор се ослања и на хабермасовску делиберативну демократију у формулисању (релативно) универзалне листе потреба, задржавајући простор за ненасилну политичку борбу и активности покрета и група за притисак.

г) Основни подаци о докторској дисертацији: Одлуком Већа научних области правно-економских наука Универзитета у Београду донетој на седници одржаној 14. 02. 2019. године одобрена је израда докторске дисертације Младена Стојадиновића под насловом *Космополитски модел спречавања сукоба глобалних размера*. Уз резиме на српском и енглеском, дисертација садржи 193 компјутерских страна текста без литературе. Поред увода рад садржи осам поглавља са потпоглављима и списак коришћених извора на 20 страна (од чега 221 из штампаних извора и 77 из Интернет извора). Дисертација је у формалном и садржинском смислу урађена у складу са

правилима Универзитета у Београду и Факултета политичких наука. Сходно правилнику о академској честитости Факултета политичких наука, рад је прошао проверу у програму *iThenticate* и резултати анализе су потврдили да је докторска дисертација аутентично и оригинално дело.

2. Предмет и циљ дисертације

Полазећи од оцене да су мировне студије у својеврсној кризи с једне стране, и да се свет суочава са бројним ризицима који могу да доведу до нових сукоба, с друге, предмет *autogovog* истраживања је однос између интегрисање космополитизма (утемељеног на задовољењу људских потреба) у мировне студије и спречавања сукоба глобалних размера у постхладноратовском добу, добу растуће неједнакости, асиметричних сукоба и драматичних еколошких проблема. Појашњавајући предмет истраживања, кандидат наводи да су кључне одреднице космополитизма заснованог на идеји људских потреба полазна претпоставка за проналажења адекватних институционалних начина спречавања сукоба, подстицање демократски ангажованих актера и оживљавање студија мира. Истраживање се ограничава на “сукобе глобалних размера”, како постојеће сукобе, у којима би евентуално оружаном насиље попримило глобалне размере (нпр. сукоб Запада и радикалног Ислама), тако и потенцијално замисливе глобалне сукобе (нпр. сукоб држава богатог Севера и сиромашног Југа, или Кине и САД). Под сукобима глобалних размера, кандидат, подразумева сукобе чији прелазак у насилну фазу има значајне политичко-економске и војне последице по човечанство, тј. читав глобални поредак, док спречавање сукоба кандидат у складу са студијама мира разуме као њихову ненасилну трансформацију, допирање до њихових дубоких узрока. Предмет истраживања подразумева и разматрање практичних претпоставки спречавања сукоба глобалних размера, истовремено излагање вредносне и правне основе космополитског модела (ненасиље и задовољавање потреба свих припадника људске врсте), као и расправу о „мировној инфраструктури“ (односно, институцијама које би се бавиле сукобима) коју он треба да обухвати. Како би се предмету истраживања приступило на оптималан начин, кандидат дотиће и питање да ли је неопходно стварање светске државе или космополитски приступ може бити подржан неком другом врстом глобалне управе уколико она не буде створена.

Најопштији **циљ** истраживања је изношење уверљиве аргументације у прилог снажније интеграција филозофије космополитизма у област мировних студија, како се не би остало само на нивоу разматрања институција сагласно либерално-космополитском принципу. Један од циљева истраживања јесте и представљање космополитског модела спречавања сукоба глобалних размера и објашњење могућности његове примене. На примерима Другог светског рата (употребом контрафактуалне анализе) и Трећег светског рата (употребом хипотетичког модела ситуације) кандидат доказује да ризик од ескалације насиља на глобалном нивоу не може бити избегнут уколико одговор не подразумева употребу космополитских ресурса мировних студија и с њима повезане акције транснационалних друштвених покрета и организација. То налаже радикалне промене а један од основних предуслова за те промене јесте и опис и промоција алтернативних модела решавања сукоба и политичког организовања. Сагласно томе, циљ рада је и вредносно, нормативно и институционални представљање конкретног космополитског модела спречавања глобалних сукоба, као и објашњење његове примене у циљу успостављања праведнијег међународног политичког поретка.

3. Основне хипотезе истраживања

Општа хипотеза гласи: усвајањем космополитског приступа мировне студије би биле у стању да допринесу спречавању сукоба глобалних размера. На основу опште хипотезе кандидата је формулисао и следеће три посебне хипотезе:

- Космополитски приступ у мировним студијама није практично применљив без задовољења људских потреба и одговарајуће мировне инфраструктуре која те потребе штити.

- Тренутно доминантни, државоцентрични приступ није успешан у спречавању насиља на глобалном нивоу нити је у складу са вредностима мировних студија и практично је нефункционалан.

- Спречавање сукоба глобалних размера могуће је постићи притиском друштвених покрета и организација на државе као главне полуге моћи.

Разрадом прве посебне хипотезе о важности теорија људских потреба као критеријума и инструмента решавања сукоба, али и незаобилазног чинилаца космополитске мисли, кандидат је формулисао пет појединачних хипотеза:

- Фрустрација потреба је основни узрок дуготрајних сукоба и стога се на њу мора адекватно одговорити;

- Теорија људских права не може бити довољна за утемељење космополитског приступа у решавању сукоба;
- Ниједна теорија, па ни она о људским потребама, није успешна у заснивању космополитског приступа решавању сукоба уколико се уједно не изгради и одговарајућа “мировна инфраструктура”;
- Одговарајућа “мировна инфраструктура” мора бити ненасилна и надржавна;
- Глобални демократски органи морају преузети обавезу задовољења људских потреба.

На основу друге посебне хипотезе о ограниченом домашају савремених институционалних механизма за превенцију насиља у глобалним сукобима, кандидат је поставио четири појединачне хипотезе:

- Спречавање сукоба ослањањем на суверене државне институције и праксе често је у несагласју са начелима мировних студија (постизање мира мирним средствима);
- Етичка доследност захтева промене у политичком поретку које би подразумевале веће обавезе према људима који нису држављани одређене државе;
- Што је нека држава снажнија и боље позиционирана у тренутном светском поретку, то ће бити већи њен отпор промени тог поретка;
- Без обзира на морална разматрања, решавање сукоба без космополитске перспективе веома је ризичан подухват у ери глобализације.

Најзад, на основу треће посебне хипотезе која се односила на актере успостављања космополитског модела решавања сукоба, кандидат је поставио следеће појединачне хипотезе:

- Недржавни субјекти морају бити транснационални и имати транснационалне намере како би постигли успех у захтевима за променом поретка;
- Државе са развијенијим и слободнијим цивилним друштвом ће раније одговорити, па чак и подржати овакве напоре;
- Глобално цивилно друштво мора успоставити а затим и стално надзирати коалицију са тим државама.

4. Кратак опис садржаја рада

Поред увода, рад садржи осам поглавља. У првом поглављу, под називом „Изазови миру после Хладног рата“, аутор најпре говори о противречностима глобализације. С

једне стране, укупно материјално богатство света је порасло, научни и технолошки продори су без преседана, а с друге стране социјалне неједнакости су постале екстремне, сиромаштво је кош увек распрострањено, а климатске промене и пандемије изазивају драматичне социјалне последице. Такође, кандидат анализира државоцентричност међународне политике, као и унилатерализам великих сила који штети међународној сарадњи. Описујући „национализам суверенитета“ бројних држава и са Истока и са Запада, аутор заговара релативизацију класичног вестфалског поимања највише државне власти, с обзиром на размере међузависности које је човечанство постигло. Самоизузимање моћних држава од правила која намећу другима аутор идентификује као непремостив јаз између начела правде и света у коме су државе и даље доминантни актери. М. Стојадиновић закључује да је неолиберална варијанта глобализације уз слабу солидарност, ризичне инциденте и пораст милитаризације, попримила карактеристике које не одговарају мировним студијама нити задовољењу људских потреба.

Упркос проблемима изнетих у првом поглављу, аутор констатује да су мировни покрети недовољно снажни, а дисциплина мировних студија је кооптирана у „нормалну“ либералну науку. У другом поглављу под насловом „Мировне студије – вредности и стање дисциплине“ аутор излаже аргументацију у прилог томе да су мировне студије изворно космополитска област и да треба да буде фокусиране на глобалне сукобе. Радикалност дисциплине извлачи се из њених темељних вредности – једнакости, солидарности, плурализма и слободе. Међутим, стање дисциплине је, по аутору, такво да се оштрица критике реалполитичког света изгубила. Социолошке основе мировног рада, у виду реалних друштвених снага које треба да изнесу жељену политичку промену, изгубиле су на значају јер изостаје ослањања на вредности дисциплине која се експлицитно самодефинише као нормативна. Аутор се приклања радикалној мисли и схватању мировних студија које треба да усмеравају мировни рад ка праведнијем политичком поретку, борећи се како против национализма, тако и против интернационализма који допушта самовољу моћних држава. Аутор заступа становиште да је космополитизам не само ускладив са мировним студијама, већ и да је њихов логичан савезник у одговору на глобалне сукобе и морални аспект једнакости.

У трећем поглављу кандидат даје историјски преглед идеје космополитизма, почев од античких времена, па преко модерних космополита (нпр. Анахарсис Клотс и Имануел Кант), до савремених заступника ове идеје. Извориште космополитске струје мишљења проналази у стоицизму, како грчког, тако и римског периода, а говори и о односу космополитизма и хеленизма. Посебну пажњу аутор посвећује савременим заговорницима космополитизма, као што су Дејвид Хелд, Кваме Апија, Томас Поге, Улрих Бек и Марта Нусбаум. За сваког од њих показује на који начин резултати њиховог учења могу бити корисни мировним студијама, поготово космополитском разумевању мировних студија. Поред тога, М. Стојадиновић разматра и тзв. „пету генерацију“ теоретичара решавања сукоба, коју Миал, Рамсботам и Вудхаус препознају као долазећу генерацију чија истраживања треба да буду заснована на космополитском приступу у решавању сукоба. С обзиром на то да има веома мало радова о „петој генерацији“ теоретичара, аутор даје назнаке како би она могла изгледати у погледу тема којима се бави и гледишта која заступа. Такође, скицирају се основне одлике различитих врста космополитизма (морални и институционални, „танки“ и „пуни“), чиме се доприноси бољем разумевању наредних поглавља дисертације. Аутор посебно означава, Хелдов модел космополитске демократије као значајан за развој космополитских модела спречавања сукоба, док се Апијин „укорењени космополитизам“ показује незаобилазним корективом овог универзалистичког учења. У оквиру овог поглавља, аутор даје и осврт на Беков методолошки космополитизам, који се приказује као противтежа методолошком национализму.

Четврто поглавље („Основна нормативна начела космополитског приступа у спречавању сукоба и његове критике“) представља једно од кључних поглавља којим се припрема ауторово излагање властитог модела спречавања сукоба. Пре свега, изложене су компоненте космополитског приступа у спречавању сукоба и вредносни, нормативни, институционални нивои његовог деловања. У овом поглављу аутор објашњава због чега се определио за теорије људских потреба као основе космополитског приступа у оквиру мировних студија. Поред тога, у овом поглављу аутор даје основне постулате космополитске теорије правде (на трагу Џилијен Брок), као и аргументацију у прилог основном минималном доходу као начину обезбеђивања материјалних потреба. У наставку овог поглавља се наводе две основне врсте космополитског приступа како их је

аутор дефинисао, тј. приступи који заговарају светску државу и они који се заснивају на идеји светског управљања. Затим, је аутор изложио најчешће критике космополитског приступа генерално, као и космополитског приступа у оквиру мировних студија. Космополитизам се критикује као утопија, или као приступ који служи империјализму, што аутор аргументовано оспорава. Коначно, будући да се аутор определио за приступ који заговара светску државу на трагу анализе. А. Вента, наведени су и разлози због којих је то учињено, као и одговори на претпостављене критике ове врсте космополитског приступа. Ово поглавље је значајно јер отвара нека од најважнијих питања космополитске моралне филозофије, као што су мешање у унутрашње послове суверене државе, хуманитарна интервенција, светско грађанство, легитимност монопола силе, однос потреба и права, жељеног и могућег процеса трансформације државоцентричне политике итд. Четврто поглавље је значајно и због тога што се у њему јављају обриси својеврсне космополитске теорије правде које заступа аутор (а која подразумева светску државу која гарантује задовољење потреба), а које ће своје исходиште добити у предложеном космополитском моделу спречавања сукоба.

У поглављу „Друштвене претпоставке и актери успостављања космополитског модела спречавања сукоба“ аутор као друштвене претпоставке настанка космополитског модела спречавања сукоба идентификује настанак космополитског права, изградња „мировне инфраструктуре“, као и стварање „мировне коалиције“ предвођене друштвеним покретима. Појам „мировне инфраструктуре“, односно институција које су намењене за спречавање сукоба и одржање мира се подробније разматрају како би се у наредном поглављу осмислила институционална димензија ауторовог властитог модела спречавања сукоба. Аутор такође, разматра појам космополитског права, одређујући га као „софтвер“, односно скуп правила по коме наведене институције функционишу. У оквиру разматрања актера, аутор излаже становиште о „глобалном цивилном друштву“ (појам преузет од Мери Калдор), као предуслову космополитских промена на међународном нивоу. Као пример транснационалног друштвеног покрета са космополитском етиком кандидат наводи „Авааз“, чије деловање и начин организовања детаљно анализира. Поред тога, пето поглавље садржи и дискусију о културним разликама, с обзиром на то да је једна од кључних критика могућности успостављања космополитског модела спречавања сукоба управо критика о „сукобу цивилизација“ и несамерљивости идентитета и културних

образаца. Аутор износи аргументе у одбрану универзализма космополитског учења од моралног релативизма и комунитаристичког напада, истовремено признајући значај групних идентитета и потребу за плурализмом.

У шестом поглављу (“Представљање космополитског модела спречавања сукоба глобални размера и примери његове употребе“) се описује структура космополитског модела спречавања сукоба према ауторовој замисли. Он то изводи како кроз нормативну димензију (вредности и правила), тако и кроз институционалну димензију (опис глобалних органа). Властити модел поретка, уједно и модел спречавања сукоба, аутор излаже под називом Савез човечанства. Он јасно наводи прописе које би космополитско право обухватало гарантујући задовољење људских потреба. Ти прописи подразумевају обавезну надлежност суда, обавезу мирног решавања спорова, основни минимални доходак за све грађане, једнакост свих држава у одлучивању у глобалним органима, али и механизме који приморавају државе да се уздрже од агресије, као и од кршења права властитих грађана. Модел заправо представља светску државу са органима који личе на постојеће органе Уједињених нација, али који нису утемељени на доминацији држава, већ појединаца као грађана света. Реч је о тродомној Генералној скупштини која по њему представља релативно избалансиран спој утицаја индивидуе, државе и заједница као носиоца етничких и верских идентитета. Као главне органе „мировне инфраструктуре“ М. Стојадиновић наводи Мировну комисију и Одбор за разоружање, док је у последњој инстанци предвиђено деловање Сталних снага човечанства као оружане формације космополитских органа.. Поглавље садржи и краћу расправу о предностима понуђеног модела у односу на тренутни систем УН, али и у односу на неке друге могуће космополитске моделе спречавања сукоба. Коначно, на крају поглавља аутор даје своје виђење најзначајнијих сукоба данашњице (НАТО-ОДКБ, хришћански Запад и ислам, односно класни сукоб богатог Севера и сиромашног Југа) са назнакама како се они могу решавати у складу са изложеним моделом.

У седмом поглављу, под насловом „Тестирање космополитског модела – *a priori* и *a posteriori*“ аутор рекапитулира начин на који је избио Други светски рат, али разматра и хипотетичку ситуацију Трећег светског рата. Најпре, М. Стојадиновић употребом противчињеничке анализе, устврђује да Други светски рат не би избио (или макар не у

размерама у којима се десио) да је после Великог рата конституисан космополитски поредак. Осим тога, чак и да такав поредак није успостављен, одређене измене у надлежностима и структури Друштва народа могле су да спрече Други светски рат. Аутор разматра које грешке су направљене приликом формирања Друштва народа, закључујући да је било неопходно ограничити једнострано деловање великих сила како би се спречио нови сукоб глобалних размера. С тим у вези, са ове временске дистанце и из перспективе мировних студија, чак и само давање у надлежност Савету Друштва народа да квалификује одређену акцију као агресију и да ту акцију онемогући, ако је неопходно и војно, у знатној мери би увећало шансе да се нови глобални сукоб избегне. Аутор затим разматра појам Трећег светског рата и спроводи мисаони експеримент његовог отпочињања на источноевропском фронту. Претходно објашњава због чега као пример сукоба глобалних размера узима класичан светски рат, и то онај између НАТО и ОДКБ, односно коалиције окупљене око Руске Федерације. Кандидат настоји да покаже могућности претходно описаног космополитског модела да такав Трећи светски рат спречи, како у погледу решавања његових дубинских узрока, тако и у погледу спречавања његове ескалације као оружаног сукоба. На основу овог мисаоног експеримент, М. Стојадиновић закључује да уколико се не успостави космополитски модел спречавања сукоба, праведан међународни поредак са довољним сигурносним механизмима за превенцију већих сукоба неће бити формиран, вероватно све док се не деси нови сукоб глобалних размера.

У закључку М. Стојадиновић самерава резултати истраживања са хипотезама од којих је кренуо, наглашавајући значај снажније интеграције космополитске идеје у дисциплину мировних студија. Уједно, аутор указује и на проблеме на које је наишао, посебно имајући у виду сложености и високу апстрактност предмета истраживања. Аутор притом показује свест о ограниченим донетима свог теоријског подухвата, остајући при томе доследан напорима мировних студија да понуде алтернативу постојећим нелогичностима и неправедностима међународног поретка.

5. Остварени резултати и допринос

Младен Стојадиновић је својим докторским радом заокружио вишегодишње истраживање космополитизма и дао вишеструки допринос: успоставио је мостове између

различитих корпуса знања, филозофских, социолошких, економских, да би приказао меру реалних ризика с којим се свет суочава када су у питању глобални сукоби и недостатак институционалних аранжмана за њихово ефикасно ненасилно решавања, трансформисање. Истовремено фокусом на космополитске теорије демонстрирао је предности космополитског приступа који полази од задовољења људских потреба као основне сврхе, чиме је рехабилитовао круг вредности, достојанство појединца, једнакост, правду, ненасиља, који је данас маргинализован и у критичкој анализи као и друштвеној пракси,. На тим основама, је дао и допринос стварању снажнијег упоришта унутар мировних студијама за теорије и идеје политичке филозофије космополитизма, као и за откривање могућности практичне примене космополитског модела у спречавању сукоба глобалних размера. Истраживањем са становишта космополитског приступа пропуштених шанси у прошлости и могуће делотворности у будућности, афирмацијом мировних покрета као кључних актера мировне инфраструктуре, као и детаљним излагањем властитог космополитског модела је начин на који је аутор повезао вредносне аспекте и стваралачке замисли институционалних реформи које имају потенцијал да допринесу обнови мировне енергије цивилног друштва, да подстакну грађане да се на другачији начин односе према глобалним проблемима и делотворније разумеју међународну конфликтну динамику. Тиме је аутор дао и конкретан допринос враћању теоријске и практичне делотворности мировних студија у ситуацији великих изазова који се постављају пред светски мир у 21. веку.

6. Закључак

По мишљењу Комисије, кандидат се упустио у замашан и сложен истраживачки подухват који је претпостављао широко теоријско знање из више дисциплина и ангажовано размишљање о мировним студијама, хватање у коштац са реалполитичком димензијом светског поретка као и дуготрајним споровима поимања људских потреба, и при томе је показао високо ниво способности да се успешно изнесе са постављеним изазовом. Кандидат је демонстрирао завидно теорисјко знање из више области, способност да их објективно изложи и сучели и да на темељу такве анализе креативно гради властити становиште. При томе, је показао и способност да с једне стране, одважно изложи властити модел космополитског приступа решавања сукоба, са детаљном, иновативном разрадом институционалне инфраструктуре, али с друге и да изрази свест о

мањкавостима тог подухвата. Дакле, по мишљењу Комисије аутор је демонстрирао теоријску храброст и мудру скромност, другим речима, способност за истраживање сложених феномена као и нескривено и консеквентно вредносно опредељење у прилог ненасиљу, миру, солидарности, једнакости, у прилог подстицање настанка „мировне коалиције“.

Имајући у виду све речено, Комисија сматра да је докторски рад кандидата мр Младена Стојадиновића, испунио све формалне услове за јавну одбрану и предлаже Наставно-научном већу Факултета политичких наука, Универзитета у Београду, да одобри јавну одбрану.

Чланови Комисије:

Проф. Др. Јован Бабић, редовни професор
Филозофски факултет, Универзитет у Београду

Проф. Др Немања Ђуверовић, ванредни професор,
ФПН, Универзитет у Београду

Проф. Др Радмила Накарада (ментор), редовни
професор у пензији, ФПН, Универзитет у Београду

